

**ЦАГДААГИЙН БАЙГУУЛЛАГААС ТӨРИЙН ТУСГАЙ ХАМГААЛАЛТЫН
ГАЗАРТАЙ ХАМТРАН АЖИЛЛАХАД АНХААРАХ ЗАРИМ АСУУДАЛ**
SPECIAL STATE PROTECTION FROM THE POLICE
SOME ISSUES TO CONSIDER WHEN WORKING WITH THE GROUND

Г.Төртулга

*Цагдаагийн сургуулийн ЦЭЗТ-ийн
багш, цагдаагийн хошууч*

Turtulga Gantumur

*Lecturer of police Law department,
Police school of University
Of Internal Affairs, Police major*

Хураангуй: Төрийн тусгай хамгаалалтын газар нь Монгол Улсын хууль, Монгол Улсын нэгдэн орсон Олон улсын гэрээнд заасны дагуу Монгол Улсын Ерөнхийлөгч, Улсын Их Хурлын дарга, Ерөнхий сайд, Монгол Улсад айлчилж байгаа гадаад орны төр, засгийн газрын тэргүүн, дээд, өндөр хэмжээний зочид, төрийн яамд болон хамгаалуулагчийн байрлаж байгаа барилга, тээврийн хэрэгслийн аюулгүй байдлыг хангах, болзошгүй террорист халдлагаас урьдчилан сэргийлэх, халдлагыг таслан зогсоох чиг үүргийг хэрэгжүүлдэг Монгол Улсын үндэсний аюулгүй байдлыг хангах тусгайлсан чиг үүрэг бүхий байгууллага юм.

Энэхүү өгүүлэлд цагдаагийн байгууллага, Төрийн тусгай хамгаалалтын газартай хамтран ажиллахад цаашид анхаарвал зохих зүйлс, тулгамдаж буй зарим асуудлыг товч авч үзэхийг зорилоо.

Abstract: In accordance with the laws of Mongolia and the international treaties to which Mongolia is a party, the State Special Protection Office is responsible for the President of Mongolia, the Speaker of the State Parliament, the Prime Minister, the heads of foreign governments, heads of governments, high-ranking guests, and government ministries visiting Mongolia. It is an organization with a special function to ensure the national security of Mongolia, which implements the functions of ensuring the safety of buildings and vehicles where the security guard is located, preventing potential terrorist attacks, and stopping attacks.

In this article, we aim to briefly discuss some of the issues and issues that should be paid attention to in cooperation with the police and the State Special Security Agency.

Түлхүүр үг: Хамгаалуулагч, шадар хамгаалалт, гадуур хамгаалалт, далд хамгаалалт, цувааны хамгаалалт.

Key words: Guard, Musketeer, Outer Guard, Covert Guard, Convoy Guard.

Монгол Улсад 1995 онд Төрийн тусгай хамгаалалтын тухай хуулийг баталж Төрийн тусгай хамгаалалтад байвал зохих субъект, объектыг тодорхой зааж өгснөөр тэдний аюулгүй байдлыг хангах үндэс болж өгсөн юм. Тухайлбал Монгол Улсын ерөнхийдөгч, Улсын Их Хурлын дарга, Ерөнхий сайд, гадаад улсаас Монгол улсад айлчлан ирж буй өндөр, дээд хэмжээний зочин төлөөлөгчдийг Төрийн тусгай хамгаалалтын газраас Цагдаагийн байгууллага болон бусад тусгайлсан чиг үүргийн

байгууллагатай хамтарч дээрх иргэд, албан тушаалтан /хамгаалуулагч/-ы аюулгүй байдлыг хангаж, хамгаалалтыг хариуцан зохион байгуулж байна.

Монгол Улсын Ерөнхийлөгч, Улсын Их Хурлын дарга, Ерөнхий сайдын аюулгүй байдал алдагдах нь өөрөө Монгол Улсын үндэсний аюулгүй байдал алдагдаж буйтай ижил ойлголт учир дээрх албан тушаалтнуудын амьдарч буй орон сууц, унаж буй автомашин, ажлын байр, нэвтэрч, үйлчүүлж буй аж ахуй нэгж, байгууллага, объект нь түүнийг дагаад Төрийн тусгай хамгаалалттай бүсэд тооцогддог.

Хамгаалуулагчийн аюулгүй байдлыг хангахад Төрийн тусгай хамгаалалтын газар дангаар үүрэг гүйцэтгэх нь учир дутагдалтай байдаг тул төрийн тусгай чиг үүрэг бүхий байгууллагуудтай харилцан хамтарч ажиллах, тэднийг үйл ажиллагаандаа татан оролцуулах шаардлага тулгарч, хуулиндаа бусад тусгай чиг үүргийн байгууллагыг ямар эрх, үүрэгтэй оролцох талаар тусган оруулж, түүнээс улбаалан байгууллагын дарга нар хамтран ажиллах журмыг боловсруулан батлаж, хэрэгжүүлдэг.

Засгийн газар 2020 оны 06 дугаар сарын 12-ны өдөр “Агентлаг байгуулах тухай” 218 дугаар тогтоол гаргаж, Төрийн тусгай хамгаалалтын газрыг Ерөнхий сайдын эрхлэх асуудлын хүрээн дэх Засгийн газрын тохируулагч агентлаг болгон өөрчлөн зохион байгуулсан. Иймд Төрийн тусгай хамгаалалтын газар нь бие даан хамгаалалт төлөвлөж, зохион байгуулах шаардлага гарсан тул эрх зүйн орчиноо бүрдүүлэх хэрэгтэй болсон юм.

Тагнуулын ерөнхий газрын дэргэдэх Төрийн тусгай хамгаалалтын газрыг Засгийн газрын тохируулагч агентлаг болгон өөрчлөн зохион байгуулсан нь цаашид тагнуулын байгууллагаас хараат бусаар, бие дааж үйл ажиллагаа явуулах эрх зүйн үндэс бүрдсэн.

Төрийн тусгай хамгаалалттай холбоотой эрх зүйн эх сурвалжийг тодруулж үзвэл Төрийн тусгай хамгаалалтын тухай хуулийн тавдугаар бүлэгт “Төрийн тусгай хамгаалалтын талаар тагнуул, цагдаа болон бусад байгууллага, албан тушаалтан, иргэний хүлээх үүрэг” -ийг зааж өгсөн бөгөөд “Цагдаагийн байгууллага нь энэ хуулийн 6 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 1,5-д заасан, шаардлагатай тохиолдолд бусад хамгаалуулагчийг баяр ёслол, олон нийтийн болон бусад арга хэмжээнд оролцох, автотээврийн хэрэгслээр зорчих, орон нутагт байх үед хөтөч машин ажиллуулж, хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг ханган, хэв журмын хамгаалалт зохионо”, “Төрийн тусгай хамгаалалтад авсан барилга, бусад зүйлийн орчинд гэмт хэрэг, хэв журмын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх эргүүл ажиллуулна”¹ гэж цагдаагийн байгууллагын үүргийг тус тус зааж өгсөн бол Олон нийтийн аюулгүй байдлыг хангах ажлын хүрээнд Цагдаагийн албаны тухай хуулийн 12 дугаар зүйлд “Төрийн тусгай хамгаалалтын хууль тогтоомжид заасан үүрэг гүйцэтгэх”² гэж заажээ.

Төрийн тусгай хамгаалалтын тухай хуулийн 3 дугаар зүйлд “Төрийн тусгай хамгаалалт гэдэг нь аюулгүй байдлыг нь хангах зорилгоор хуулиар төрийн тусгай хамгаалалтад авахаар тогтоосон төрийн байгууллага, тэдгээрийн зарим үйл ажиллагаа, албан тушаалтан, иргэний амь бие, ордон, өргөө, зориулалтын орон сууц, тээврийн хэрэгсэл, бусад зүйлийг хамгаалахад чиглэсэн мэргэжлийн болон бусад байгууллага, албан тушаалтны харилцан уялдаатай цогцолбор үйл ажиллагаа мөн” гэж тодорхойлсон.

¹ Төрийн мэдээлэл. 1995. №7. Төрийн тусгай хамгаалалтын тухай хууль

² Төрийн мэдээлэл. 2017. №8. Цагдаагийн албаны тухай хууль

Төрийн тусгай хамгаалалт үндсэндээ шадар хамгаалалт, гадуур хамгаалалт, далд хамгаалалт, цувааны хамгаалалт гэж дөрвөн төрөлд хуваагдаж, өөр өөрийн гэсэн хамгаалалтын чиг үүргийг хэрэгжүүлдэг. Тухайлбал шадар хамгаалалт нь хамгаалуулагчийг биечлэн хамгаалах, гадуур хамгаалалт нь тодорхой объектод ирэх, буцах үеийн дотор, гадна талд хамгаалах, далд хамгаалалт нь ойр орчин, явах зам, чиглэлийг далб байдлаар хамгаалах, цувааны хамгаалалт нь автотээврийн хэрэгслээр зорчих үед нь хамгаалах зохион байгуулалтын арга хэмжээг авдаг байна.

Мөн төрийн тусгай хамгаалалт нь хамрах хүрээ, хүч хэрэгсэл, нөхцөл байдлаас шалтгаалан нэг, хоёр, гурав, дөрөвдүгээр зэрэглэлийн хамгаалалтыг зохион байгуулдаг бөгөөд цагдаагийн байгууллагаас нэг, хоёрдугаар зэрэглэлийн үеийн хамгаалалтыг Төрийн тусгай хамгаалалтын газартай хамтран зохион байгуулж байна. Тухайлбал:

“Нэгдүгээр зэрэглэл”-д Монгол Улсын Ерөнхийлөгч, Улсын Их Хурлын дарга, Ерөнхий сайд, Монгол Улсад айлчилж байгаа гадаад орны төр, засгийн газрын тэргүүн, өөрийн хамгаалалттай ирсэн дээд хэмжээний зочид ордог бол “Хоёрдугаар зэрэглэл”-д Улсын Их Хурлын даргын үүрэг гүйцэтгэгч, Ерөнхий сайдын үүргийг орлон гүйцэтгэгч, Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн сонгуульд нэр дэвшигч, Монгол Улсад айлчилж байгаа гадаад орны өндөр хэмжээний зочид тус тус багтдаг.

Мөн Монгол Улсын ерөнхийлөгчийн тухай хуулийн 16 дугаар зүйлийн 16.1 “Түүний бие, нэр төр, ордон, өргөө, унаа халдашгүй дархан байна”, 16.5 “Түүний амь бие, ордон, өргөө, холбоо, уналгын хэрэгсэл улсын хамгаалалтад байх бөгөөд эхнэр /нөхөр/, насанд хүрээгүй хүүхдийг нь шаардлагатай үед улсын хамгаалалтад авна”³, Засгийн газрын тухай хуулийн 25 дугаар зүйлийн 25.2.1 “Түүний бие, нэр төр, уналга, зориулалтын орон сууц халдашгүй дархан байна”, 25.2.7 “Түүний амь бие, орон сууц, уналга, холбооны хэрэгсэл улсын хамгаалалтад байх бөгөөд эхнэр /нөхөр/, насанд хүрээгүй хүүхдийг нь шаардлагатай үед улсын хамгаалалтад авна”⁴ гэж тус тус зааж өгчээ.

Төрийн тусгай хамгаалалтын газар нь Ерөнхий сайдын эрхлэх асуудлын хүрээн дэх Засгийн газрын тохируулагч агентлаг болон өөрчлөгдсөнтэй холбогдуулан Цагдаагийн ерөнхий газрын дарга, Төрийн тусгай хамгаалалтын газрын даргын хамтарсан 2021 оны 11 дүгээр сарын 01-ний өдрийн МН/17, А/МН/23 дугаарын тушаалаар баталсан “Төрийн тусгай хамгаалалтын байгууллагатай цагдаагийн байгууллага харилцан ажиллах журам”-аар зохицуулан ажиллаж байна. Энэхүү журам нь нууцыг зэрэгтэйгээр хэрэгждэг байна.

Дээрх хууль, журмын хүрээнд Цагдаагийн ерөнхий газрын Нийтийн хэв журам хамгаалах, олон нийтийн аюулгүй байдлыг хангах албаны Эргүүл, хамгаалалтын газрын Төрийн хамгаалалтын хэлтэс нь гадаад улсын төрийн дээд хэмжээний зочин төлөөлөгчийн айлчлалын үеийн хамгаалалт, Монгол Улсын Ерөнхийлөгч, Улсын Их Хурлын дарга, Монгол Улсын Ерөнхий сайдын тодорхой объектод ирж, буцах үеийн хамгаалалтыг өдөр тутам зохион байгуулан Төрийн тусгай хамгаалалтын тухай хуулийн хэрэгжилтийг хангадаг.

Тус хэлтэс нь 2020 онд 343, 2021 онд 251, 2022 онд 405, 2023 онд 248 удаа хамгаалуулагчийн аюулгүй байдлыг хангах объектын хамгаалалтыг тус тус зохион

³ Төрийн мэдээлэл. 1993. №3. Ерөнхийлөгчийн тухай хууль

⁴ Төрийн мэдээлэл. 1993. №3 Засгийн газрын тухай хууль

байгуулж ажилласан дүн мэдээ гарчээ. Үүнээс авч үзвэл нийслэл болон нутаг дэвсгэр хариуцсан цагдаагийн байгууллагын алба хаагчдаас илүү Төрийн тусгай хамгаалалтын газрын алба хаагчтай өдөр тутам хамтран ажиллаж нягт холбоотой болсон байна.

Харин нутаг дэвсгэр хариуцсан цагдаагийн байгууллагын алба хаагчид Төрийн тусгай хамгаалалтын газартай тэр бүр хамтран ажилладаггүй тул тухайн байгууллагын алба хаагч нартай хамтран хамгаалуулагчийн аюулгүй байдлыг хангах хамгаалалт зохион байгуулахад зарим тохиолдолд үл ойлголцох асуудлууд үүсдэг. Тухайлбал:

Тохиолдол 1: Сүхбаатар дүүргийн нутаг дэвсгэрт байрлах Соёлын төв өргөөнд хамгаалуулагч нэгдсэн уулзалтад оролцож, төлөвлөгөөт цагаасаа өмнө объектоос гарах үед гадна объектын хамгаалалтад ажиллаж буй цагдаагийн алба хаагч дотор хамгаалалтад ажиллаж буй Төрийн тусгай хамгаалалтын алба хаагчаас мэдээлэл авч чадалгүй хамгаалалтын байрлалдаа хоцорч очиход хамгаалуулагч явж өнгөрсөн.

Тохиолдол 2: Сонгинохайрхан дүүргийн нутаг дэвсгэр байрлах төсөл хэрэгжүүлэгч барилгын алслагдсан талбайтайтай хамгаалуулагч танилцах үед тухайн дүүргийн цагдаагийн газрын алба хаагчид зам дагуу болон бүхий л орц гарцан дээр гэрэлтүүлэгч хантаазтай цагдаагийн алба хаагчдыг байрлуулсан байна. Төрийн тусгай хамгаалалтаас иргэдийн анхаарлыг таталгүй бага хүн хүчээр хамгаалалтаа авах хүсэлт гаргасан боловч “Та нар үүрэг чиглэл өгөх албан тушаалтан биш, яаж хамгаалалтаа авахаа бид өөрөө мэднэ” гэж үл тоосон байна. Үүний улмаас сошиалд хэдэн зуун цагдааг дайчилж, зам хаалаа, ингэж сүр бадруулах хэрэг байна уу гэх мэтчилэн сөрөг сэтгэгдлүүд ихээр тархаж, олны анхааралд өртжээ.

Дээрх тохиолдлуудаас авч үзвэл “Төрийн тусгай хамгаалалтын байгууллагатай цагдаагийн байгууллага харилцан ажиллах журам” нь нууцын зэрэгтэй байдаг тул нутаг дэвсгэр хариуцсан цагдаагийн байгууллагын алба хаагчид төдийлөн бүрэн танилцаагүйтэй холбоотой гэж үзэж болох юм.

Өнөөдрийн байдлаар хоёр байгууллага хамтран ажиллахад тулгарч буй асуудал нь хоёр байгууллагын алба хаагчдаас нэг тал нь давуу эрхтэйгээр хамгаалалтыг удирдаж чиглүүлэх, нөгөө тал нь тухайн шаардлагыг хүлээж авалгүй өөрийн арга барилаар хамгаалалтыг зохион байгуулах гэсэн хандлага ажиглагддаг. Үүнээс болж хамгаалуулагчийн аюулгүй байдал алдагдах эрсдэл учирч байна. Угтаа хоёр байгууллагын алба хаагчид мэдээ мэдээлэлдээ үндэслэж, нөхцөл байдалдаа тохируулан санал, хүсэлт солилцож, хамгаалалтын арга тактиkyг боловсруулан ижил эрх мэдэлтэйгээр хамтран үүрэг гүйцэтгэх шаардлагатай юм.

Мөн хоёр байгууллагын алба хаагчид хамтран ажиллахдаа нэгэндээ заавал биечлэн очиж хамгаалуулагчийн нөхцөл байдлыг танилцуулж байгаа нь хугацаа алдах, хамгаалалтын түргэн шуурхай байдал алдагдах асуудал үүсч байгааг дурдах нь зүйтэй юм. Түүнчлэн объектод хамгаалуулагчийн аюулгүй байдлыг хангаж ажиллахад олон цагдаагийн алба хаагчаар хамгаалалт зохион байгуулахад иргэдийн анхаарлыг ихээр татаж, тэднийг бухимдуулах, улмаар хамгаалуулагчид халдах сэдэлийг төрүүлдэг тул нөхцөл байдлыг үнэлж хамгаалалтыг зохион байгуулвал үр дүнтэй юм.

Дүгнэлт. Төрийн дээд хэмжээний болон бусад хамгаалуулагчийн аюулгүй байдлыг хангах хамгаалалтыг хоёр байгууллага хамтран зохион байгуулахад нутаг дэвсгэр

хариуцсан цагдаагий байгууллагын алба хаагчид Төрийн тусгай хамгаалалтын газрын алба хаагч нартай хэрхэн хамтарч ажиллах талаар дэлгэрэнгүй мэдээлэлгүй, харин Эргүүл, хамгаалалтын газрын Төрийн хамгаалалтын хэлтсийн алба хаагчид өдөр тутам хамтарч ажилладаг тул нягт харилцан холбоотой ажилладаг байна.

Цагдаагийн ерөнхий газрын дарга, Төрийн тусгай хамгаалалтын газрын даргын хамтарсан 2021 оны 11 дүгээр сарын 01-ний өдрийн МН/17, А/МН/23 дугаарын тушаалаар баталсан “Төрийн тусгай хамгаалалтын байгууллагатай цагдаагийн байгууллага харилцан ажиллах журам” нь нууцын зэрэгтэй байдаг тул нутаг дэвсгэр хариуцсан цагдаагийн алба хаагчид бүрэн танилцаагүй нь хоёр байгууллага хамтарч ажиллах үед илэрдэг байна.

Мөн дээрх журамтай бүрэн танилцаагүйн улмаас нэг нэгнийхээ хууль ёсны шаардлага, хүсэлтийг үүрэг, даалгавар мэт тусган авч, төвөгшөөх, үл тоох, өөрийн байр суурийг хамгаалах зэрэг хувийн үзэл бодол нь хамгаалалтад сөрөг нөлөө үзүүлдэг.

Мэдээ, мэдээллийн эрэн зуунд амьдарч байгаа энэ үед хоёр байгууллага нэгдсэн торонд холбогдож, мэдээ, мэдээллийг цаг алдалгүй өгөх нь чухал байтал техник хэрэгслээр бус биеэр очиж мэдээллээ өгч байгаа нь хугацаа алдаж байна гэж дүгнэлээ.

Санал. Дээрхи дүгнэлтийг үндэслэн дараах саналыг дэвшүүлж байна. Үүнд:

1. Цагдаагийн ерөнхий газрын дарга, Төрийн тусгай хамгаалалтын газрын даргын хамтарсан 2021 оны 11 дүгээр сарын 01-ний өдрийн МН/17, А/МН/23 дугаарын тушаалаар баталсан “Төрийн тусгай хамгаалалтын байгууллагатай цагдаагийн байгууллага харилцан ажиллах журам”-ыг нууцын зэрэглэлээс гаргаж нутаг дэвсгэр хариуцсан цагдаагийн байгууллагын алба хаагч нэг бүрт нууцын баталгаа гаргуулан танилцуулж, сургалт орох.

2. Цагдаагийн байгууллага Төрийн тусгай хамгаалалтын газартай объектын хамгаалалт зохион байгуулах талаар хамтарсан дадлага, сургалтыг зохион байгуулж хэвших.

3. Хамгаалуулагчийг үзвэр, үйлчилгээ, олон нийтийн болон бусад томоохон арга хэмжээнд оролцох үеэс бусад тохиолдолд нөхцөл байдлыг үнэлэн хамтрагч байгууллагатайгаа харилцан тохиролцож зарим цагдаагийн алба хаагчдыг энгийн хувцастай далд хэлбэрээр үүрэг гүйцэтгүүлэх.

4. Хамгаалалтыг удирдан зохион байгуулж буй алба хаагч бусад орны тэргүүн туршлагыг судлаж нэгэн хэвийн хуучин арга барилаас татгалзах.

5. Хоёр байгууллагын хамгаалалт удирдах албан тушаалтнууд станцны нэгдсэн сувагт орох боломжийг нээж, мэдээ мэдээллээ хугацаа алдалгүй солилцох нөхцлийг бүрдүүдэх.

Ашигласан материал:

- 1.Цагдаагийн албаны тухай хууль
- 2.Төрийн тусгай хамгаалалтын тухай хууль
- 3.Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн тухай хууль
- 4.Монгол Улсын Засгийн газрын тухай хууль